

יעוץ ותוכן הלכתי הרב צבי הרץ
כתיבה ועריכה שלמה שימון

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת וארא תשע"ח

עלון מס' 74

בס"ד

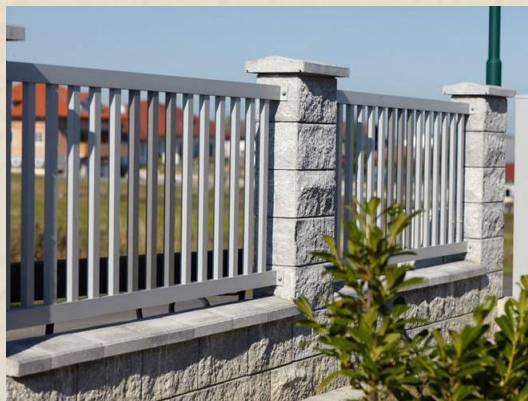
השומר שבת חלק כ"ד

תקציר הפרקים הקודמים

לאחר עבודה מאומצת השלימו הנערים את פרויקט כתיבת הקונטרס בהלכות פסח, הנערים בקשו ממר שכטר כי יעזור להם להוציא את הקונטרס לאור, מר שכטר רתם את יהודה חברו למשימת הוצאת הקונטרס וכדי לזרוז את הוצאת הקונטרס ביקש יהודה מהנערים לסייע לו להוציא עלונים לכבוד החגים.. נעמה ואיתן נסעו לבית חולים לאחר שנעמה נחבלה בידה. הנערים פגשו בבית החולים את מוריס פושקאן, ולנחום עלה רעיון

תיקן איתן "אני לא מבין, אתה רוצה להגיד לי שמוריס פושקאן עובד בבית חולים?" אמר מר שכטר בפליאה – "בערך, שהיינו בבית החולים גילנו שפעמיים בשבוע מוריס מעביר שיעורים בבית הכנסת שבבית החולים, בזמן שבין מנחה למעריב" – "פיוז" נשם מר שכטר לרווחה "לרגע הבהלת אותי שמא מוריס מאושפז" לאחר שנרגע מעט המשיך מר שכטר ושאל "נו, והקשבתם לשיעור שלו?" – "ברור" השיב נחום "נכון שמוריס העביר את השיעור בצורה יפה?" אמר מר שכטר – "יפה מאד" ענה איתן "הוא בלע"ה מלא וגדוש" – "אתה מספר לי?" נענה מר שכטר "אני עוד זוכר את מה שמוריס לימד אותנו בתקופת המחזור, כבר אז הוא היה איש יודע ספר, ובטח עם הזמן הוא רק השתבח" לאחר רגעים אחדים המשיך מר שכטר ושאל "מה היה נושא השיעור?" – "הלכות רפואה בשבת" ענה איתן – "אתם יודעים"

אמר מר שכטר "זה מזכיר לי סיפור שקרה לי לפני שנים עם מוריס, אתם מעוניינים לשמוע?" – "כן" ענו השניים ומר שכטר פתח וסיפר "אתם כבר יודעים שלפני קום המדינה שלטו בארץ הבריטים, ואנו אנשי המחתרות נלחמנו כדי לגרשם מהארץ, וכדי להלחם יש צורך בנשק, את הנשק היינו מחביאים בתוך סליקים ולפני כל פעולה היינו מגיעים לסליק מוציאים ממנו את כלי הנשק ובסיום היינו מחזירים אותו" מר שכטר לגם מכוס המשקה שהיה בידו והמשיך את סיפורו "ביום חמישי אחד בשעת לילה מאוחרת התקבל מידע שהבריטים חושדים בבית

אחד שמוסתר בו נשק, ועל כן הם מתכננים ביום המחרת דהיינו ביום שישי לעשות חיפוש בבית ובאמת בבית זה הוסלקו הרבה כלי נשק, על כן היינו חייבים לעבוד כל הלילה במהירות כדי לרוקן את הבית מכל כלי המלחמה שהוסתרו בו" – "ולא פחדתם?" שאל איתן "ברור שפחדנו שהבריטים יתפסו אותנו" השיב מר שכטר "אך לא היתה ברירה כי אם הבריטים היו תופסים את כלי הנשק בבית דבר ראשון הם היו מחרימים אותם, וגם ככה לא היה לנו מספיק נשק, דבר שני אני לא צריך לספר לכם מה היה גגור על בעל הבית שהבריטים תפסו בביתו סליק נשקים וחומרי חבלה" – "אז איך התחמקתם מהבריטים?" שאל נחום – "היו לנו דרכים רבות" השיב מר שכטר "ובאותה הפעם פשוט העברנו את כל הציוד מחצר לחצר דרך חור בגדר שחתכנו, וכך הבריטים לא הבחינו במשהו חשוד שמתרחש ברחוב" מר שכטר נשם עמוק כאילו הוא נזכר ממש באותם הרגעים והמשיך לספר "וכך

– "אז מה הרעיון שלך נחום?" שאל איתן – "את מי אתה רוצה להפתיע?" שאל – "את מוריס ומר שכטר כמובן" השיב נחום "תשמע" הוסיף נחום "כבר הרבה זמן שמר שכטר ומוריס לא נפגשו, היית צריך לראות איך בפגישה הראשונה שנפגשו אחרי הרבה שנים הם התרגשו, ולנו יצאו מזה סיפורים מעניינים, אז חשבתי שנקיים פגישה נוספת ביניהם, וכך גם אזכה לשמוע את חלקו השני של השיעור שמוריס התחיל להעביר" – "רעיון מצויין" החווה איתן והוסיף "אז אני מציע שבשנחזור לישוב, נעבור דרך ביתו של מר שכטר, ונראה משם איך יתקדמו העניינים" – "סגור" השיב נחום "עכשיו כדאי שנודרו, בטח נעמה מחכה לנו כבר הרבה זמן".

– "מה המצב נעמה?" שאל איתן – "ב"ה" ענתה נעמה "הרופא אמר שזו רק מכה יבשה כנראה" – "כן, את זה נחום כבר בישר לי, נו ואני רואה שכבר חבשו לך את היד, אז אפשר לנסוע הביתה" קרא נחום – "יאללה איתן, בוא נודרו יש לנו עוד עסקים לסגור הלילה" – "איזה עסקים?" שאלה נעמה – "אה, התרחשו פה בבית החולים הרבה דברים בזמן שאת המתנת לתוצאות הצילום" ענה נחום כשחיוך מתפשט על פניו – "נו ספר לי כבר" הסתקרנה נעמה – "בסדר בסדר" נענה נחום "בדרך אני אספר לך הכל".

כשהגיעו לישוב הוריד איתן את נעמה בביתם והמשיך בנסיעה לכיוון ביתו של מר שכטר.

מר שכטר ישב על הכורסא במרפסת בזמן שאיתן ונחום התקרבו לביתו – "שלום שלום" קרא מר שכטר לעבר איתן ונחום – "איך הבחנת שבאנו?" שאל נחום – "אה, זה אינסטינקט שעוד יש לי מימי המחתרות, שאז היינו צריכים להיות דרוכים כל רגע" אז המשיך מר שכטר ושאל "מה מביא אתכם אליי, בטח יש לכם דברים טובים לספר לי" – "נכון" השיב איתן "ואני לא אשאל איך ידעת את זה" הוסיף איתן וחייך. איתן החל לספר למר שכטר את כל השתלשלות העניינים, איך שהלכו לבקר את אבי השוטר, ושנעמה נחבלה ביד ואיך שפגשו בבית החולים את מוריס פושקאן – "מה!!! מוריס בבית חולים?????" קרא מר שכטר בדאגה – "לא בדיוק" ענה נחום "הוא בבית חולים אך הוא לא מאושפז שם" – "אז מה הוא עשה שם?" – "עושה"

אליעזר חלק טו סימן יז, שו"ת יחיה דעת חלק ב סימן נו, ילקוט יוסף שבת ד סימן שכח אות צא, שו"ת אור לציון חלק ב פרק לו סעיף ב. ויש מתירים לחולה שאין בו סכנה להזריק רק זריקה תת עורית או תת שרירית שאין יציאת דם, אך אוסרים זריקה ורידית אא"כ יש סכנה. (שש"כ פרק לג סעיף ז)

טיפול בפצע – יש פוסקים שאוסרים למרוח משחה ע"ג פצע משום מלאכת ממרח. אלא יוציא מהמשחה על הפצע או על התחבושת ללא מריחה. (שו"ת אור לציון חלק ב פרק לו אות ו, שש"כ פרק לה סעיף ט)

ויש מתירים לחולה אף שאין בו סכנה למרוח משחה בשבת (ילקוט יוסף שבת ב סימן שג סעיף י) וטוענים שאין, בזה איסור אף מדרבנן משום ממרח, שהרי אינו רוצה בקיומה של המשחה, אלא להבליעה בתוך העור או הפצע. (שו"ת יביע אומר חלק ד אורח חיים סימן כז)

מותר להניח פלסטר על פצע ואף מותר להסיר את הנייר הדבוק בצדדי הפלסטר. (שו"ת אור לציון חלק ב פרק לו אות טו, שש"כ פרק לה סעיף כה.)

אך אסור לחתוך פלסטר או תחבושת לחתיכות קטנות. (שש"כ פרק לה סעיף כד) וכן אסור לחתוך את קצוות של תחבושת שגדולה מידי. (שש"כ פרק לה סעיף כב)

חיתוך צמר גפן בשבת – יש מתירים. (שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן מה, שש"כ פרק לה הערה נ בשם הגרש"ז אוירבך)

אך רוב הפוסקים אוסרים. (שו"ת אור לציון חלק ב פרק לו אות כב, שש"כ פרק לה סעיף כ, ילקוט יוסף שבת ד סימן שכח אות פ) ולכן יש להכין צמר גפן חתוך לפני שבת.

חיתוך ציפורן – אסור לגזוז צפרניים בשבת. (שו"ע סימן שמ סעיף א) וע"י כלי כגון מספריים יש בזה איסור תורה. (משנה ברורה סימן שמ ס"ב)

אמנם אם רוב הצפורן נחתכה כבר ונשאר ממנה רק חלק קטן מחובר. כתב בשו"ע (סימן שכח סעיף לא) שאם החתיכה פרשה כלפי מעלה ומצערת אותו, מותר להסירה ביד. אך בגלל שיש מחלוקת ראשונים מה פירוש כלפי מעלה אסור.

אך באחרונים התירו לנתק ביד ציפורן שפירשה רובה ומצערת אותו. ופירשו שהשו"ע אסר דווקא חתיכות עור שפירשו ולא ציפורן. (שש"כ פרק יד סעיף ס)

הליכה לטיפול רפואי בשבת – כפי שכבר כתבנו אין לעשות איסורי תורה אא"כ מדובר בחולה שיש בו סכנה. ולכן אין לנסוע במכונית ואין לכתוב או לעשות כל פעולה שהיא מלאכה מהתורה. בכל ספק סכנה יש להחמיר שמא יש סכנה ולעשות הכל לרפואת החולה במהירות האפשרית.

בכל דבר שאפשר יש למעט מאיסורים כגון לעשות בשינוי או ע"י שניים.

לכן כל טיפול רפואי הדורש חתימת החולה או אחד ממשפחתו יש לנסות שלא לחתום, ואם אי אפשר וללא חתימה לא ניתן טיפול רפואי יש לחתום בשינוי כגון ע"י יד שמאל.

אכילה לפני התפילה – חולה שצריך לאכול לפני התפילה בשבת יעשה קידוש קודם שיאכל. (ביאור הלכה סימן רפט) ויחזור ויקדש לאחר התפילה. (ילקוט יוסף שבת חלק א סימן רפט סעיף ה) ועדיף שיקדש בשבילו משהו שכבר התפלל. (שש"כ פרק נב הערה לה) מוריס הסתכל על השעון ואמר "זהו, הגיע הזמן לתפילת ערבית" ואז החל לומר רבי חנניא בן עקשיא אומר וכו' לאחר שהסתיימה התפילה ניגש מר שכטר למוריס ואמר...

עבדנו כמה שעות, לקראת סוף המבצע, כנראה שכבר הייתי עייף, נתקעתי בגדר ונעשה לי חתך עמוק ביד – "אז מה עשית?" שאל איתן – "כלום" השיב מר שכטר "חבשתי את היד באיזו חתיכת בד שמצאתי והמשכתי לעבוד" – "אבל זה מאד מסוכן אם לא שוטפים את הפצע" קרא נחום "אתה צודק נחום" אמר מר שכטר "אבל באותו הזמן לא עניין אותי כלום רק שהמבצע יעבור לשלום, וכאן נכנס לסיפור מוריס פושקאן" הוסיף מר שכטר לספר "למחרת בליל שבת, לאחר תפילת ערבית, ניגש אלי מוריס ושאל מה שלום הידי? נופתי לו ביד החבושה ואמרתי קצת כואב אבל שטויות, זה יעבור, באותו רגע מוריס הרציץ ודרש כי אני אראה לו את החתך בתחילה סירבתי אך מוריס התעקש עד שלא היתה לי ברירה ונאלצתי להוריד את התחבושת מוריס בוחן את הפצע וקבע אתה חייב ללכת לראות רופא שייתן לך אנטיביוטיקה, אני רואה שהחתך מתחיל להזדהם ויש לעצור את הזיהום תיכף ומיד, עזוב..

קראתי לעברו של מוריס כולה פצע קטן, ועכשיו שבת, ואני לא יודע אם מותר לחלל את השבת בגלל דבר כזה, אך מוריס שב והתעקש שאלך לראות רופא והוסיף שהוא מכיר טוב את הלכות שבת וגם עפ"י ההלכה אני חייב לראות רופא ולקבל אנטיביוטיקה, כי יש בזה חשש פיקוח נפש והוסיף לא על כל חתך קטן צריכים לרוץ לרופא אבל במקרה כמו שלך שהפצע התחיל להיות מוגלתי, חייבים ללכת לרופא. משראה שאני מהסס הוא פתס אותי בידי הבריאה וגרר אותי בכוח לעבר ביתו של הרופא" מר שכטר עצר את סיפורו – "ומה קרה בהמשך?" שאל נחום "את ההמשך אני מציע שתשמע ממוריס בעצמו מה אתה אומר?" שאל מר שכטר "רעיון מצוי" אמר איתן "א"כ" שאל נחום "אתה תבוא איתנו בשבוע הבא לשיעור של מוריס?" בעז"ה בשמחה רבה, אני כבר משתוקק לשמוע שוב את השיעורים של מוריס"

באותו יום בו תכננו הנערים ומר שכטר לנסוע לבית החולים, התרחשו כל מיני עיכובים לא צפויים, כך שעד שהם נכנסו לבית הכנסת שבבית החולים מוריס בדיוק עמד להתחיל בשיעורו "הו, ברוכים הבאים" קרא מוריס לעברם של מר שכטר והנערים, בזמן שנכנסו "בבקשה יש מקום לשבת" הוסיף, ולאחר שכולם התיישבו החל מוריס בשיעור

"ובכן מורי ורבותי בשבוע שעבר החלנו ללמוד הלכות רפואה בשבת, היום בעז"ה נמשיך בנושא זה, ולפני שנעסוק ברפואות עצמם בואו ונלמד האם מותר לקחת בשבת ויטמינים לחיזוק או שמא הדבר אסור מפני שחיקת סממנים א"כ החל מוריס קורא מתוך הספר בליעת ויטמינים בשבת – יש מתירים כי גם אנשים בריאים לוקחים ויטמינים ואינו נחשב כתרופה שעליה גזרו חז"ל. (ילקוט יוסף שבת ד סימן שכח אות נה.) יש אוסרים אא"כ הוא חולה ממש אפילו חולה שאין בו סכנה. (שמירת שבת כהלכתה פרק לד סעיף כ)

ויש שחילקו וכתבו שרוב הויטמינים שאינם מבריא את האדם הבריא לשנותו שיהיה מחלש בטבעו לבריא חזק אלא שמחזקים אותו מעט כמו שמתחזק מאכילת בשר יותר מאכילת ירקות וכדומה, מותר ליקח בשבת אף שעושים שלא יהיה חולה. ואם יש וויטמינים שמרפאים מאיזה מחלה ואינו חולה הנופל למשכב אלא הולך ומתחזק כבריא אסור, ולבריא החלש בטבעו ועושים אותו להיות גוף חזק ובריא ביותר יש גם להחמיר. (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נד)

בעניין זריקות בשבת – יש מתירים לחולה שאין בו סכנה לקבל זריקות בשבת מכל סוג שהוא. וכן לחבר את המחט למזרק. (ציץ

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשמת

מור אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב שיפמן ע"ה
הרה"ק משולם זושא בה"ר אהרן יוסף לוריא זצוק"ל ז"ע